

– запровадження прозорості організаційної структури з розподілом зон відповідальностей між правлінням, наглядовою радою страховика та загальними зборами акціонерів;

– виконання вимог щодо колективної придатності керівників страховика, до яких належать члени правління та члени наглядової ради, включаючи незалежних директорів такої ради.

3. З метою забезпечення транспарентності роботи страховиків новим Законом визначені посилені вимоги щодо власників і структури власності. Страховики зобов'язані сформувати прозору структуру власності з підтверджених джерел, а також подавати інформацію до Регулятора (НБУ) та оприлюднювати інформацію щодо власної структури власності та про всі зміни, що відбулися на постійній основі.

4. Посилюються вимоги і до власників страховика. Так, встановлено вимоги не лише до засновників, а й до власників істотної участі страховика, осіб, що володіють 10 %, 25 % або 50 % і більше статутного капіталу страховика, в частині необхідності:

– погодження набуття або збільшення істотної участі таких осіб Регулятором;

– відповідності вимогам щодо фінансового/майнового стану, джерел походження коштів та ділової репутації.

5. Формалізовано способи виходу з ринку – добровільний і примусовий вихід (за рішенням Регулятора). Визначено процедури таких виходів, права та обов'язки сторін. Зокрема, визначено порядок виходу страховика з ринку, що має невиконані зобов'язання, що передбачає передачу страхового портфеля іншому страховику або виконання всіх зобов'язань. Всі етапи виходу страховика з ринку підлягають деталізованому нагляду з боку Регулятора. Такий підхід направлений в першу чергу на забезпечення захисту інтересів страхувальників і виконання страховиком своїх зобов'язань у повному обсязі, навіть за умов неплатоспроможності.

Страховий ринок з 2020 року переживає трансформаційні зміни, в тому числі у зв'язку зі зміною Регулятора та запровадження нових законодавчих змін. Однак, такі зміни обумовлені необхідністю формування стабільного, платоспроможного та надійного страхового ринку, учасникам якого довірятимуть клієнти та споживачі.

Список використаних джерел

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96- %D0 %B2 %D1 %80](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80).
2. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

Л.Я. Бенч,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,

А.Д. Стрельнік,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ

Питання зовнішнього державного боргу відіграє важливу роль у якості формування фінансової системи країни та засобів її оптимізації. В сучасних умовах геополітичної нестабільності та соціально-економічного спаду, Україні потрібно використовувати якісні

засоби управління, реструктуризації та використання державного кредиту. Саме за допомогою сучасних засобів управління державним боргом і спрямування його на забезпечення формування доходів держави є прерогативою макроекономічної стабільності країни та інструментом виходу з економічної кризи. Проблематика залучення боргів для покриття бюджетного дефіциту, а також використання ефективних управлінських рішень щодо управління зовнішнім державним боргом є ключовою засадою для стабілізації внутрішнього простору України.

У період економічного спаду, реструктуруючи свою заборгованість, уряд намагається діяти у напрямі підвищення терміну обігових зобов'язань. Отже, державі вдається мінімізувати залишки, пов'язані з позиками коштів на ринку капіталу, залучаючи позики у формі довгострокових кредитів. Дієвим важелем підвищення спрямованості боргової політики України на завдання економічного розвитку може стати інституційне розмежування запозичень, отримуваних з метою обслуговування та погашення державного боргу, а також запозичень на цілі розвитку. Останній матиме можливість залучати для фінансування проектів загальнодержавного значення кошти від реалізації облігацій внутрішньої та зовнішньої державної позики, а також залучати гарантовані кредити.

Враховуючи поточний борговий тягар України та передбачувані потреби у фінансуванні, її офіційні кредитори повинні взяти на себе ініціативу щодо відстрочення виплат і закладення основи для угоди щодо реструктуризації боргу. Залишатися на волі фінансових ринків – це останнє, про що український уряд повинен зараз думати. Державний борг рідко є питанням національного виживання, але він став таким для зруйнованої війною України. Протягом року героїчної оборони країни від російського вторгнення стає все очевиднішим, що війна може тривати ще багато місяців або навіть років. Перемога залежить не лише від хоробрих, збройних сил і громадян України, але й від здатності країни зібрати фінансові ресурси, необхідних для підтримки інтенсивних військових зусиль, що є нескінченно довгим процесом. За цих умов українські політики повинні встановити чіткі пріоритети використання цінних надходжень і валютних резервів. Хоча уряд може і повинен скоротити несуттєвий імпорт і відкласти проекти розвитку, як він це робить, такі заходи не вивільнять достатньо ресурсів для підтримки тривалих масштабних військових зусиль. Таким чином, інші варіанти фінансування для України – це позичати або друкувати гроші.

Таблиця 1

Зовнішній державний борг України, млрд грн

	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021
Зовнішній борг	1 080,31	1 099,20	931,87	1 258,52	1 300,16
Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій	407,47	370,82	292,20	443,31	463,17
Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав	49,30	47,93	38,59	43,90	40,75

Джерело: складено автором на основі [1; 2]

На кінець 2021 року зовнішній державний борг України становив близько 57 мільярдів доларів (більше чверті її ВВП), включаючи 13,4 млрд дол. заборгованість Міжнародному валютному фонду, 6,5 млрд дол. за двосторонніми офіційними позиками та 22,7 млрд дол. у єврооблігаціях. Україна продовжує вчасно обслуговувати свій державний борг. Уряд вважає продовження обслуговування боргу сигналом того, що він залишається високо функціональним і контролює свої фінанси. Україна поки що отримує офіційні гранти та позики, але офіційні донори та кредитори не матимуть безкінечно субсидувати виплати власникам єврооблігацій.

По-перше, аналіз стійкості боргу зазвичай є передумовою для переговорів про реструктуризацію боргу, незалежно від того, чи платежі просто перенесено на майбутнє, чи реструктуризовано, щоб включити зменшення чистої теперішньої вартості.

По-друге, всебічна та остаточна реструктуризація зазвичай відбуватиметься під егідою МВФ програми підтримки. Остання програма stand-by МВФ для України була скасована на прохання країни в березні, і важко зрозуміти, як МВФ міг би погодитися на нову в умовах поточного конфлікту. На щастя, керівництво МВФ вже провело засідання з українськими лідерами, щоб обговорити післявоєнну відбудову. Тут також Україні та міжнародному співтовариству знадобиться час, щоб оцінити перспективи країни, узгодити надійну політику та скоординувати дії багатьох залучених двосторонніх, регіональних, багатосторонніх і приватних акторів [1]. У 2023 році Україна та Міжнародний валютний фонд домовилися про нову трирічну програму співпраці на 4 млрд спеціальних прав запозичення (СПЗ) (близько 5,52 млрд дол.). Нова програма співпраці з валютним фондом спрямована на прискорення економічного зростання, активне викорінення корупції та підвищення добробуту кожного українця. Україна отримала Staff-Level Agreement за новою програмою підтримки МВФ. Підтримка таких великих системних інституцій є показником довіри до країни. Отже, як результат будуть дешевші ресурси – для всього бізнесу і всіх українців це означає, що економіка буде розвиватися швидше, буде більше робочих місць, вищі зарплати [3].

Отже, для покращення ситуації в Україні через економічний спад, викликаний необхідністю проведення заходів, спрямованих на подолання пандемії COVID-19 і воєнний стан, що спричинили досить високий рівень навантаження на бюджет через суттєве збільшення державного боргу, необхідна зміна векторів фінансової політики. При оптимістичних прогнозах завдяки співпраці з МВФ вітчизняна економіка може найближчого часу нарощувати ВВП, що дасть змогу повернути частину зовнішніх боргів [4]. Проте негативним явищем є те, що економіка держави найближчими роками буде перебувати у рецесії, після чого уряд зможе налагодити ефективну модель функціонування, що сприятиме її поверненню на рівень докризових нульових років 21 століття.

Список використаних джерел

1. Статистичний збірник: «Бюджет України 2021» від 28.07.2022.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/borgova-politika>.
3. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/en/mass-media/news/print-400096.html>.
4. Гузь М.М. Хронологізація та аналіз етапів співробітництва України з МВФ. *Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка «Економіка і регіон»*. Полтава: ПолтНТУ, 2019. № 5. С. 65-69.